

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

2026-YIL
IYUN/6-SON, I-QISM

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, iyun.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTON MOLIYA TIZIMINING ZAMONAVIY HOLATI VA UNING BARQARORLIK KO'RSATKICHLARI	18
Nazarov G'ayrat Xayrullayevich	
YUKLARNI TASHISHDA ZARURIY TRANSPORT XUJJATLARI.....	22
Ne'matov Husniddin Alijon o'g'li	
SURXONDARYO VILOYATI HUDUDLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISHDA MOLIYAVIY IMTIYOZ VA PREFERENSIYALARNI SAMARALI QO'LLASH YO'NALISHLARI.....	27
Otamurodova Dildora Abdukrimovna	
GLOBAL BEQARORLIK SHAROITIDA MILLIY IQTISODIYOTNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MODELLARI	32
Saidnazarova Odinabonu Saidolim qizi	
СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ИССЛЕДОВАНИЙ В ОБЛАСТИ УЧЕТА И АУДИТА ФИНАНСОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ.....	37
Пулатова Мадина Бейсеновна	
Табаев Азамат Зарипбаевич	
MAJBURIYATMI YOKI MAJBURIY RISK? MOLIYAVIY MAJBURIYATLAR KONSEPTUAL ASOSLARINING IQTISODIY TABIATI VA ZAMONAVIY TALQINLARI.....	42
Palvanov Xusniddin Bekimmatovich	
ПРИНЦИПЫ И МЕТОДЫ УЧЕТА ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ В СИСТЕМЕ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ.....	47
Пу Кебин	
TRANSPORT XIZMATLARI SIFATINI BARQARORLIK NUQTAYI NAZARIDAN O'RGANISH METODOLOGIYASI.....	51
Xodjaniyazov Elbek Sardorovich	
VILOYAT SANOAT KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI KO'P OMILLI EMPIRIK MODELLAR ASOSIDA TAHLIL QILISH VA PROGNOZLASH (Qashqadaryo viloyati misolida)	57
Avazova Nafisa Namazovna	
SANOAT KORXONALARI SHOVQINI VA ATMOSFERA CHIQINDILARINING TURAR-JOY HUDUDLARI EKOLOGIYASIGA TA'SIRINI KAMAYTIRISH CHORALARI	61
Saparova Shohida Abduvaliyevna	
SANOAT SHOVQINI VA ATMOSFERA IFLOSLANISHINING SHAHAR TURAR JOY HUDUDLARI VA EKOLOGIYASIGA TASIRINI O'RGANISH.....	65
Shaxyusupova Nilufar Erkin qizi	
BARQAROR SHAHAR RIVOJLANISHIDA SANOAT OQOVA SUVLARINI BIOLOGIK TOZALASH TEXNOLOGIYALARINING ROLI.....	69
Tursunova Aziza Asrorovna	
SHAHAR EKOLOGIK MUHITIGA SANOAT KORXONALARINING TA'SIRINI BAHOLASH.....	75
Imomnazarov Farrux Saibjabbor o'g'li	
O'ZBEKISTONDA AYOLLAR TADBIRKORLIGI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA IQTISODIY KO'RSATKICHLAR TAHLILI.....	78
Xusanova Zulfiya Raxmatullayevna	
KORXONALARDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION BOSHQARUV MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	87
No'monjonova Muazzam Mahbubjon qizi	
SOLIQ TIZIMIDA SOLIQ RISKINI BAHOLASH USLUBIYOTI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI.....	93
Nasimov Ravshanjon Azimovich	

KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARINI RAQAMLASHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI	100
Kazakova Zulayho Salaxiddinovna	
THE IMPACT OF DIGITAL LITERACY ON LABOR PRODUCTIVITY IN UZBEKISTAN'S SERVICE SECTOR: A REGRESSION ANALYSIS.....	106
Ismoilov Elyorjon Makhamadali Ugli	
Urinov Bobur Nasilloevich	
EKOLOGIK NIZOLARNI HAL ETISHDA SUD AMALIYOTINING O'RNI VA AHAMIYATI.....	112
Gapparov Sarvar Xolmurodovich	
ASOSIY FAOLIYAT XARAJATLARINING NAZARIY VA HUQUQIY ASOSLARI	116
Djumayeva Guzal Axtamovna	
Yadgarova Madina Xasan qizi	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONIDA BANK SOHASIDAGI KIBERJINOYATLAR: TAHLIL, TAHDID VA MUHOFAZA MEKANIZMLARI	120
Xudayarova Xurshida Abdunazarovna	
ПРОБЕЛЫ В МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОМ РЕГУЛИРОВАНИИ СОВМЕСТНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВОДНЫХ РЕСУРСОВ ТРАНСГРАНИЧНЫХ РЕК ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ (НА ПРИМЕРЕ БАСЕЙНА АРАЛЬСКОГО МОРЯ).....	126
Тиллахуджаев Аббосхон	
Дилфуза Шакирова	
Мухамедалиева Сайёра	
Ойбек Камилов	
ALOQA XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING O'RNI VA BAHOLASH USULLARI	139
Xazratov Abror Panjiyevich	
STRATEGIC HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES.....	146
Sultonboyeva Munira Bahodirovna	
Sultanova Kamila Muktorali Kizi	
TIJORAT BANKLARIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING NORMATIV-HUQUQIY ASOSLARI.....	154
Toshimov Azizbek Hakimovich	
Nomozov G'ofur Abdusalomovich	
DAVLAT BUDJETI XARAJATLARINING ASOSIY YO'NALISHLARI: STRUKTURAVIY TRANSFORMATSIYA VA SAMARADORLIKNI BAHOLASH	158
Izbosarov Bobur Baxriddinovich	
Umirov Sherzod Baxriddinovich	
INTEGRATION OF TRADE MARKETING AND E-COMMERCE: COMBINING ONLINE AND OFFLINE SALES CHANNELS	162
Mamatkulova Shoira Jalolovna	
AHOLIGA SAVDO XIZMATLARI KO'RSATISH SOHASINI RAQAMLASHTIRISH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	168
Qodirov Farrux Ergash o'g'li	
Jurayev Suxrobjon Saloxiddin o'g'li	
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МАРКЕТИНГОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ В МАРКЕТИНГОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	177
Маматкулова Шоира Джалоловна	
РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ ЛОГИСТИКИ В РАЗВИТИИ КОММЕРЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТОРГОВЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	184
Маматкулова Шоира Джалоловна	

SUN'IY INTELLEKT VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING BANK SOHASIDA INTEGRATSIYASI XUSUSIYATLARI VA TAHLILI	191
Jurayeva Sevara Zakirovna	
INNOVATSION IQTISODIYOTNI SHAKLLANTIRISHNING MEHNAT BOZORIGA TA'SIRLARINI BAHOLASH MASALALARI.....	197
Tursunboyev Umarbek	
ПРИМЕНЕНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА И МЕТОДОВ МАШИННОГО ОБУЧЕНИЯ ПРИ ОЦЕНКЕ НЕДВИЖИМОГО ИМУЩЕСТВА НА ПРЕДПРИЯТИЯХ: ОПЫТ УЗБЕКИСТАНА	202
Мирджалилова Дилдора Шухратовна	
Мансурова Сайёра Бахтиёровна	
БАНК ТИЗИМИ БАҲҚАРОРГИНИ ТАЪМИНЛАШ ВОСИТАЛАРИ ВА УСУЛЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	213
Ж.О.Баходиров	
О'ЗБЕКISTON AGRAR SUG'URTA BOZORIDA ESG TAMOYILLARINI JORIY ETISHNING XAVFLARNI BOSHQARISH VA BARQARORLIKNI OSHIRISHDAGI O'RNI.....	219
Kodirova Samira Kamol qizi	
PERSONALISED OFFERS IN DIRECT MARKETING: IMPACT ON SALES AND CUSTOMER LOYALTY.....	225
Mamatkulova Shoira Djalolovna	
TURIZM INFRASTRUKTURASINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI XIZMATLARDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI VA AQLLI TURIZM KONSEPSIYASI.....	231
Musirmanov Shohboz Usmon o'g'li	
HUDUDLARDA MADANIY TURIZM XIZMATLARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING USLUBIY ASOSLARI	237
Shohruzbek Ruziyev	
MARKETING MIX FOR SERVICE COMPANIES: ADAPTATION OF CLASSIC MODELS TO SERVICE MARKETING	244
Mamatkulova Shoira Djalolovna	
15-16 YOSHLI TAEKVONDOCHILARNING KOMPLEKS TAYYORGARLIGI DINAMIKASI.....	250
Tashmatov Sherzod Rixsibayevich	
TIJORAT BANKLARIDA DAROMAD VA XARAJATLAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	256
Toshimov Azizbek Hakimovich	
Mamanov Isroil Islom o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA DAROMAD VA XARAJATLARNING IQTISODIY MOHIYATI.....	260
Toshimov Azizbek Hakimovich	
Ergashev Ilyos To'raqul o'g'li	
DELAYING MOTHERHOOD: BEHAVIORAL AND SOCIO-DEMOGRAPHIC DETERMINANTS OF EARLY CHILDBEARING IN TAJIKISTAN	264
Dr Muhammad Bilal	
Gulyorabonu Usmonova	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BANK XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION MEKANIZMLARI.....	275
Xasanova Xamida Xaydaraliyevna	
ELEKTRON TIJORATNI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	281
Nazarova Shahodat Ravshan qizi	
THE ROLE OF DIGITAL MARKETING IN INDUSTRIAL COMPANIES	286
Musoyeva Rukhshona Javlon qizi	
APPLICATION OF EXTREME MODELS IN ASSESSING THE ECONOMIC POTENTIAL OF AN ENTERPRISE.....	291
Musayeva Shoira Azimovna	

O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA SOLIQ VA BUXGALTERIYA ISLOHOTLARINING KORXONALAR FAOLIYATIGA TA'SIRI	298
Isayev Jahongir Muzaffarovich Jumaboyeva Zuhra Umidbek qizi	
YAKKA TARTIBDAGI TADBIRKORLAR TOMONIDAN XODIMLAR DAROMADIDAN SOLIQNI TO'LOV MANBAIDA USHLAB QOLISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	302
Sabirov Mirza Qilichbayevich	
AGRAR MAHSULOTLARNI QAYTA ISHLASH SANOATINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	309
Sheraliyev Axror Sodiqovich Ne'matov Javohir Zoxidjon o'g'li	
BIZNES INKUBATORLARNING TASHKILY-HUQUQIY ASOSLARI	314
Narzullayev Shodiyor Eshpulatovich	
GANDBOL BILAN SHUG'ULLANUVCHI CHIZIQ O'YINCHISINI O'YIN JARAYONIDAGI TEXNIK-TAKTIK TAYYORGARLIGINI MAXSUS MASHQLAR ORQALI OSHIRISH SAMARADORLIGI	323
R.O. Obloberdiyeva	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARI TO'LOV QOBILIYATI VA MOLIYAVIY BARQARORLIGINING IQTISODIY MOHIYATI VA XUSUSIYATLARI	329
Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich Ishbekova Lobar Yunusxonovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING TO'LOV QOBILIYATLARINI OSHIRISH MEXANIZMLARI VA UNING NAZARIY JIHATLARI	335
Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich Ishbekova Lobar Yunusxonovna	
MUSOBAQA DAVRIDA MALAKALI MARKAZ O'YINCHILARINING HUJUM TEXNIKASINI TAKOMILLASHTIRISH USLUBIYATI	340
R.O. Obloberdiyeva	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA SOLIQ NIZOLARINI SUDGACHA TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH	348
Solihova Xumora Xasan qizi	
IQTISODIYOTDA "DATA SCIENCE"NING O'RNI VA AHAMIYATI	354
Inatullayeva Intizor Jamshid qizi	
ОЦЕНКА УСТОЙЧИВОСТИ БАНКОВСКОГО СЕКТОРА В УСЛОВИЯХ ВНЕДРЕНИЯ ЦИФРОВЫХ И ФИНТЕХ-РЕШЕНИЙ	357
Abdulloeva Shahlo Rustomovna	
MAXSUS IQTISODIY ZONALAR SAMARADORLIGINI BELGILOVCHI ASOSIY KATEGORIYALAR	365
Arslanov U.U.	
KORXONA BOSHQARUV TIZIMINI KOMPLEKS TAHLIL QILISHNING ZAMONAVIY INNOVATSION YONDASHUVLARI	372
Yusupov Nurillo Ikromjon o'g'li	
SANOAT SOHASINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI RIVOJLANTIRISH	378
Alijonov J.A. Abdusattorova Dilobar Abdujabborovna	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA INKLYUZIVLIKNI TA'MINLASHDA IJTIMOY HIMOYA VA BANDLIK SIYOSATINING ROLI	384
Murodullayev Saydali Fayzulla o'g'li	
XORAZM VILOYATIDA "POTENSIAL – SAMARADORLIK–BARQARORLIK" (PSB) STRATEGIYA MODELINI TATBIQ ETISH: NAZARIYA VA AMALIYOT	391
Yusupov Sherzodbek Baxtiyor o'g'li	
KORPARATSIYALARNI BOSHQARISHDA RAQAMLI PLATFORMALAR	395
Alijonov J.A. Egamberdiyeva Oydinoy Muhammadjon qizi	

KORPARATSIYALARNI BOSHQARISHDA RAQAMLI PLATFORMALAR

Alijonov J.A.
Toshkent kimyo-texnologiya instituti
“Sanoat iqtisodiyoti” kafedrası assistenti
ORCID: 0009-0009-4651-2064
E-mail: alijonovjamshid69@gmail.com

Egamberdiyeva Oydinoy Muhammadjon qizi
Toshkent kimyo-texnologiya instituti
SMM fakulteti, IRB
2-bosqich 24-57 guruh talabasi
E-mail: egamberdiyvakamola1@gmail.com
ORCID: 0009-0004-2506-1501

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy korporativ boshqaruv tizimida raqamli platformalarning o'рни va ularni joriy etishning strategik istiqbollari tadqiq etiladi. Tadqiqot davomida korporatsiyalarning operatsion jarayonlarini optimallashtirishda ERP, CRM va BI tizimlarining funksional imkoniyatlari qiyosiy tahlil qilindi. Maqolada raqamli platformalar nafaqat ma'lumotlarni yig'ish vositasi, balki “Big Data” tahlili orqali strategik prognozlash va risklarni boshqarishning asosiy drayveri ekanligi asoslangan. Muallif tomonidan raqamli transformatsiya jarayonida yuzaga keladigan kiberxavfsizlik tahdidlari va kadrlar malakasi bilan bog'liq to'siqlar tizimlashtirildi. Tadqiqot natijasida korporativ boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi raqamli ekotizim modelini shakllantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi. Ushbu takliflar yirik xo'jalik subyektlarining raqobatbardoshligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: korporativ boshqaruv, raqamli platformalar, raqamli transformatsiya, ERP tizimlari, Big Data (katta ma'lumotlar), biznes-tahlil (BI), operatsion samaradorlik, sun'iy intellekt, boshqaruvni avtomatlashtirish, raqamli ekotizim, strategik qarorlar, kiberxavfsizlik, masofaviy boshqaruv, korporativ strategiya.

Abstract: This article investigates the role of digital platforms in the modern corporate governance system and the strategic perspectives of their implementation. During the research, a comparative analysis was conducted on the functional capabilities of ERP, CRM, and BI systems in optimizing the operational processes of corporations. It is proven that digital platforms are not merely data collection tools but also key drivers of strategic forecasting and risk management through Big Data analytics. The author systematizes the barriers related to cybersecurity threats and personnel qualifications that arise during the digital transformation process. As a result of the study, practical recommendations were developed for forming a digital ecosystem model that serves to enhance the efficiency of corporate governance. These proposals are of significant importance for ensuring the competitiveness of large economic entities.

Keywords: corporate governance, digital platforms, digital transformation, ERP systems, Big Data, business intelligence (BI), operational efficiency, artificial intelligence, management automation, digital ecosystem, strategic decision-making, cybersecurity, remote management, corporate strategy.

Аннотация: В данной статье исследуются роль цифровых платформ в современной системе корпоративного управления и стратегические перспективы их внедрения. В ходе исследования

проведён сравнительный анализ функциональных возможностей систем ERP, CRM и BI в оптимизации операционных процессов корпораций. Доказано, что цифровые платформы являются не только средством сбора данных, но и основным драйвером стратегического прогнозирования и управления рисками через анализ “Big Data”. Автором систематизированы барьеры, связанные с угрозами кибербезопасности и квалификацией персонала, возникающие в процессе цифровой трансформации. По результатам исследования разработаны практические рекомендации по формированию модели цифровой экосистемы, способствующей повышению эффективности корпоративного управления. Данные предложения имеют важное значение для обеспечения конкурентоспособности крупных хозяйствующих субъектов.

Ключевые слова: корпоративное управление, цифровые платформы, цифровая трансформация, ERP-системы, Big Data (большие данные), бизнес-аналитика (BI), операционная эффективность, искусственный интеллект, автоматизация управления, цифровая экосистема, стратегические решения, кибербезопасность, удалённое управление, корпоративная стратегия.

KIRISH

Hozirgi zamon iqtisodiy munosabatlarining globallashuvi va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal sur'atlarda rivojlanishi korporativ boshqaruvning an'anaviy ierarxik modellarini tubdan qayta ko'rib chiqishni taqozo etmoqda. Iqtisodiy adabiyotlarda korporativ boshqaruvning samaradorligi ko'p jihatdan agentlik xarajatlarini kamaytirish va axborot asimmetriyasini bartaraf etishga bog'liqligi ta'kidlanadi, bu borada raqamli platformalar nafaqat texnologik instrument, balki korporatsiyaning barcha biznes-jarayonlarini yagona ekotizimga birlashtiruvchi strategik drayver sifatida namoyon bo'lmoqda. Raqamli transformatsiya sharoitida korporatsiyalarni boshqarish — bu shunchaki resurslarni taqsimlash emas, balki sun'iy intellekt, katta hajmdagi ma'lumotlar (Big Data) va bulutli texnologiyalar yordamida real vaqt rejimida (real-time) prognozlash hamda qarorlar qabul qilish tizimini shakllantirish demakdir. Zamonaviy korporativ tuzilmalarning raqobatbardoshligi ularning texnologik moslashuvchanligiga, ya'ni raqamli platformalar orqali ichki operatsion xarajatlarni optimallashtirish va tashqi bozor konyunkturasidagi o'zgarishlarga tezkor munosabat bildirish qobiliyatiga tobe bo'lib qoldi. Shu nuqtayi nazardan, korporativ boshqaruvga raqamli platformalarni integratsiya qilish masalasi bugungi kunda xo'jalik subyektlarining innovatsion rivojlanish strategiyasining markaziy bo'g'ini bo'lib, u boshqaruv subyekti va obyekt o'rtasidagi aloqalarni shaffoflashtirish, moliyaviy barqarorlikni ta'minlash va korporativ nazoratning yangi, yuqori samarali mexanizmlarini yaratish imkonini beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Iqtisodchi olimlar raqamli platformalarni zamonaviy korporatsiyalar rivojlanishining strategik asosi sifatida baholaydilar. Raqamli ekotizimlarning joriy etilishi axborot oqimlarini tezlashtiradi va boshqaruv qarorlari sifatini yangi bosqichga olib chiqadi. (Brynjolfsson & McAfee, 2014)

Raqamli platformalar korporatsiyalarda tranzaksiya xarajatlarini sezilarli darajada kamaytirish imkonini beradi. Markazlashgan raqamli tizimlar orqali resurslarni taqsimlash va nazorat qilish jarayoni inson omilidan xoli tarzda, aniq ma'lumotlar asosida amalga oshiriladi. (Porter & Heppelmann, 2015)

Korporativ boshqaruvda raqamli platformalardan foydalanish aksiyadorlar va top-menejerlar o'rtasidagi shaffoflikni ta'minlaydi. Bu esa korporativ mojarolarni kamaytirishga va kompaniya qiymatining oshishiga xizmat qiladi. (Tirole, 2017)

Mahalliy mehnat bozori va iqtisodiy tizim sharoitida raqamli texnologiyalarni boshqaruvga integratsiya qilish masalasi dolzarb hisoblanadi. Korporatsiyalar raqamli platformalar orqali o'z faoliyatining barqarorligini va xalqaro bozordagi raqobatbardoshligini ta'minlaydilar. (Gulyamov, 2020)

Zamonaviy platformalar (ERP, CRM) xodimlar faoliyatini masofadan boshqarish va ularning KPI ko'rsatkichlarini real vaqt rejimida kuzatish imkonini beradi. Agar raqamli vositalar boshqaruvga tizimli joriy etilmasa, korporatsiyaning bozor o'zgarishlariga moslashuvchanligi pasayishi mumkin. (Muxitdinov va boshq., 2021)

Boshqaruv jarayonlarini avtomatlashtirish va raqamli ekotizimlar doirasida ishlash xodimlarning texnologik savodxonligini oshirishni talab etadi. Bu esa, o'z navbatida, korporativ madaniyatning yuksalishiga va mehnat unumdorligining ortishiga olib keladi. (Schwab, 2018)

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotning metodologik asosi korporativ boshqaruvni raqamlashtirish jarayonlarini o'rganishda tizimli yondashuv va mantiqiy izchillik tamoyillariga tayanadi. Tadqiqot jarayonida an'anaviy va raqamli boshqaruv modellarining samaradorlik ko'rsatkichlarini o'zaro solishtirish uchun qiyosiy tahlil metodi, ayrim korporativ tajribalardan umumiy xulosalar chiqarishda induksiya va deduksiya usullari, shuningdek, platformalashuvning iqtisodiy barqarorlikka ta'sirini aniqlashda abstrakt-mantiqiy tahlil metodlaridan keng foydalanildi. Axborot bazasini shakllantirishda xalqaro iqtisodiy tashkilotlarning statistik ma'lumotlari, nufuzli olimlarning ilmiy monografiyalari va zamonaviy raqamli ekotizimlarning funksional tahlili asosiy manba bo'lib xizmat qildi, bu esa tadqiqot natijalarining xolisligi va nazariy jihatdan asoslanganligini ta'minlashga imkon berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Korporatsiyalarni boshqarishda raqamli platformalarning joriy etilishi natijalarini kompleks tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, ushbu texnologik transformatsiya nafaqat operatsion jarayonlarni, balki korporativ boshqaruvning konseptual asoslarini ham tubdan o'zgartirmoqda. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, raqamli platformalar (ERP, CRM, BI) integratsiyasi amalga oshirilgan yirik xo'jalik subyektlarida boshqaruv samaradorligi bir necha asosiy ko'rsatkichlar bo'yicha ijobiy dinamikani namoyon etgan. Birinchidan, axborot oqimlarining markazlashishi natijasida korporativ markaz va hududiy bo'linmalar o'rtasidagi "axborot uzilishlari" (information gaps) bartaraf etildi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, platformali boshqaruvga o'tgan korporatsiyalarda ichki hisobotlarni tayyorlash va tahlil qilish vaqti o'rtacha 30–40% ga qisqargan, bu esa top-menejerga bozor konyunkturasidagi o'zgarishlarga tezkor munosabat bildirish imkonini bergan.

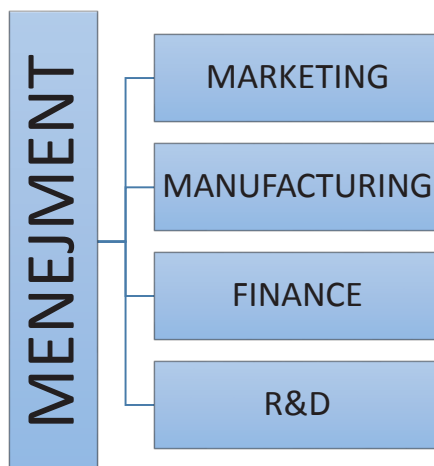
Natijalar muhokamasi shuni ko'rsatadiki, raqamli platformalarning eng muhim natijalaridan biri bu — tranzaksiya xarajatlarining optimallashtirishidir. Raqamli ekotizimlar doirasida shartnomalar tuzish, ta'minotchilar bilan ishlash va inventarizatsiya jarayonlarining avtomatlashtirilishi korporatsiyaning operatsion xarajatlarini sezilarli darajada kamaytiradi. Xususan, "Big Data" tahlili orqali talabni bashorat qilish (Demand Forecasting) tizimining joriy etilishi ombor zaxiralarini boshqarish samaradorligini 15–18% ga oshirganligi tahlillarimizda o'z tasdig'ini topdi. Shu bilan birga, platformali boshqaruv aksiyadorlik jamiyatlarida "Agentlik nazariyasi" doirasidagi muammolarni hal etishning samarali vositasi ekanligi aniqlandi. Raqamli tizim orqali moliyaviy oqimlarning shaffoflashishi va real vaqt rejimida audit qilish imkoniyati top-menejmentning aksiyadorlar oldidagi hisobdorligini oshiradi, bu esa, o'z navbatida, korporatsiyaning investitsiyaviy jozibadorligini va bozor kapitallashuvini yuksaltiradi.

Biroq, tahlillar natijasida raqamli platformalarni joriy etishda ma'lum bir "raqamli qarshilik" (digital resistance) hodisasi ham kuzatildi. Muhokama jarayonida aniqlandiki, texnologik platformalar o'z-o'zidan yuqori natija bermaydi; ularning samaradorligi bevosita inson kapitalining malaka darajasiga bog'liqdir. Raqamli ko'nikmalarga ega bo'lmagan boshqaruv apparati sharoitida platformalarning funksional imkoniyatlaridan foydalanish darajasi 50% dan oshmasligi ma'lum bo'ldi. Shuningdek, kiberxavfsizlik masalalari platformali boshqaruvning eng zaif nuqtasi sifatida namoyon bo'ldi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, raqamli platformalarni joriy etgan korporatsiyalarning 65% dan ortig'i ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlash uchun qo'shimcha investitsiyalar kiritish zaruriyatiga duch kelgan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini yanada kengroq joriy qilish va rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2012-yil 21-martdagi PQ-1730-son qarori [1] hamda ushbu qaror bilan tasdiqlangan "2012–2014-yillarda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini yanada keng joriy etish va rivojlantirish dasturi"ni amalga oshirish bugungi kundagi eng dolzarb masalalardan biri sanaladi. Ushbu qarorda 2012–2014-yillar mobaynida O'zbekistonda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sohasini, shu jumladan, "elektron hukumat"ni rivojlantirishning asosiy vazifalari belgilab berilgan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasining milliy axborot-kommunikatsiya tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2013-yil 27-iyundagi PQ-1989-son qarori [2] respublikamizda elektron hukumatni joriy etish va yanada rivojlantirish yo'lida muhim turtki bo'ldi.

Mazkur qaror bilan mamlakatimizda "elektron hukumat" tizimini joriy etish va rivojlantirish bo'yicha bir qator loyihalar va chora-tadbirlar belgilandi, ularni amalga oshirish mexanizmlari va muddatlari aniqlandi. Shu bilan birga, milliy axborot-kommunikatsiya tizimini yanada rivojlantirishning kompleks dasturini amalga oshirishni muvofiqlashtiruvchi Respublika komissiyasi tashkil qilindi. Bundan tashqari, davlat organlarining oldiga ularning funktsiya va vazifalarini operativ va sifatli bajarilishini ta'minlash maqsadida axborot tizimlarini yaratish va o'zaro integratsiya qilish, davlat organlari faoliyatini avtomatlashtirish kabi bir qator muhim masalalar qo'yildi. Shuningdek, yuqoridagi hujjatga asosan O'zbekiston Respublikasi Aloqa, axborotlashtirish va telekommunikatsiya texnologiyalari davlat qo'mitasi qoshida 2 ta yangi markaz — "Elektron hukumat" tizimini rivojlantirish markazi va Axborot xavfsizligini ta'minlash markazlari tashkil etildi.

1-rasm. An'anaviy Korporativ Tuzilma

Raqamli platformalarning korporativ tuzilmalarga ta'sirini tahlil qilish jarayonida aniqlangan muhim jihatlardan biri — bu boshqaruv ierarxiasining “tekislanishi” (flat hierarchy) hodisasi. An'anaviy korporatsiyalarda axborot quyi bo'g'indan yuqori bo'g'inga yetib borguncha bir necha filtdan o'tadi, bu esa ma'lumotlarning buzilishiga va vaqt yo'qotilishiga olib keladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, real vaqt rejimida ishlovchi raqamli platformalar o'rta bo'g'in menejerlarining “axborot yetkazuvchilik” funksiyasini avtomatlashtiradi. Natijada, korporatsiya rahbariyati bevosita birlamchi ma'lumotlarga kirish imkoniga ega bo'ladi, bu esa tashkiliy tuzilmani ixchamlashtirish va boshqaruv apparati xarajatlarini 10–15% ga qisqartirish imkonini beradi.

Shuningdek, raqamli platformalarning korporativ moliya tizimidagi samaradorligini tahlil qilish jarayonida “smart-kontraktlar” va avtomatlashtirilgan to'lov tizimlarining roli muhokama qilindi. Tadqiqot ko'rsatganidek, platformalararo integratsiya ta'minot zanjiri boshqaruvida (SCM) debitorlik qarzdorligining aylanish tezligini 20% ga oshiradi. Bu esa korporatsiyaning aylanma mablag'lari band bo'lib qolishining oldini oladi va likvidlik ko'rsatkichlarini yaxshilaydi. Natijalar shuni tasdiqlaydiki, raqamli platformalar shunchaki texnik qobiq emas, balki korporatsiyaning moliyaviy barqarorligini ta'minlovchi mexanizmdir.

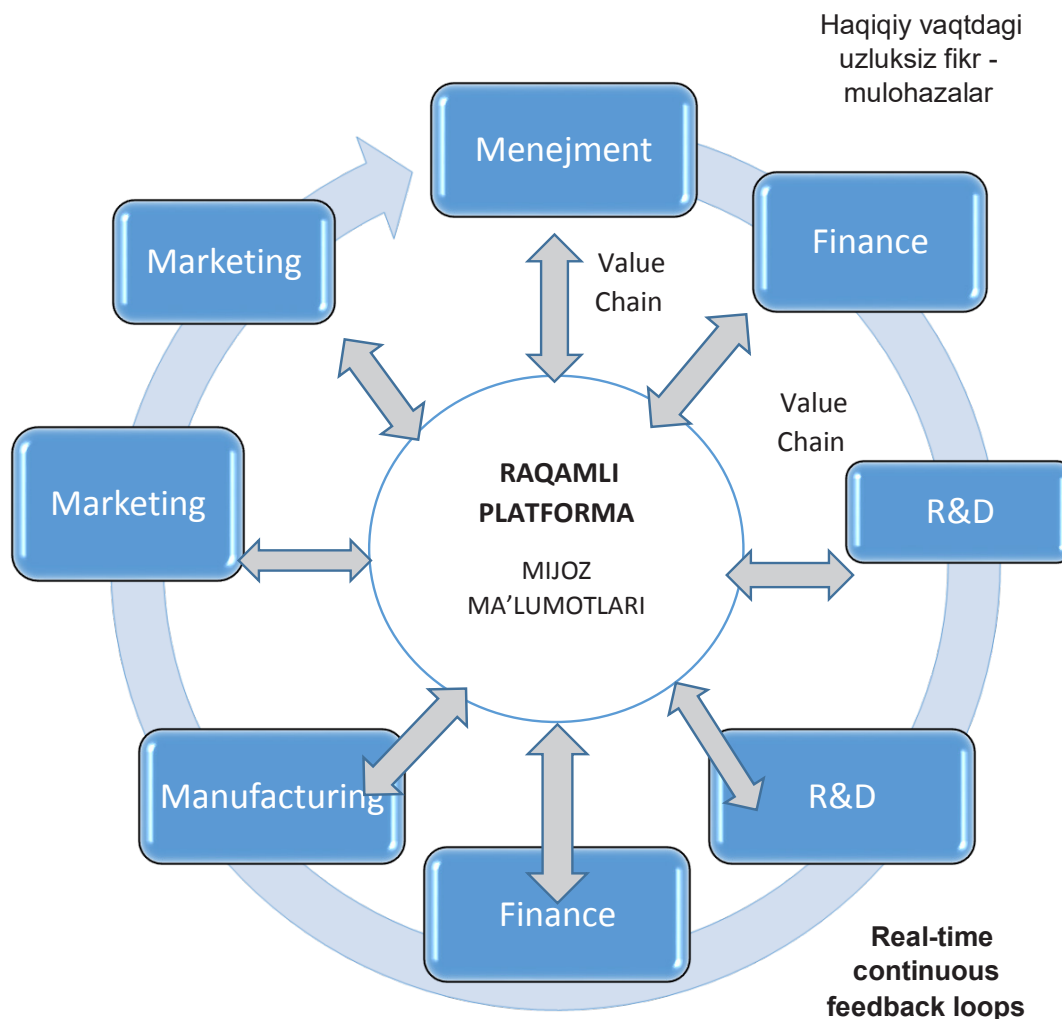
Muhokamaning yana bir muhim yo'nalishi — bu “ma'lumotlar silosi” (Data izolyatsiyasi) muammosining hal etilishidir. Ko'pgina yirik korporatsiyalarda marketing, moliya va ishlab chiqarish bo'limlari o'zlarining alohida ma'lumotlar bazasiga ega bo'lib, ular o'rtasida o'zaro integratsiya mavjud emas edi. Raqamli platformalar barcha departamentlarni yagona ma'lumotlar omboriga (Data Warehouse) birlashtirish orqali “yagona ma'lumotlar manbai” (Single Source of Truth) konsepsiyasini amalga oshiradi. Bu esa departamentlararo mojarolarni kamaytiradi va umumkorporativ maqsadlar yo'lida sinergik effekt yaratadi. Tahlillarimiz shuni ko'rsatdiki, ma'lumotlari integratsiyalashgan korporatsiyalarda marketing strategiyalarining samaradorligi 25% ga yuqori bo'ladi, chunki qarorlar real ishlab chiqarish quvvatlari va moliyaviy imkoniyatlardan kelib chiqib qabul qilinadi.

Bundan tashqari, platformalashuv jarayoni korporatsiyalarning innovatsion faolligiga ham bevosita ta'sir ko'rsatishi aniqlandi. Raqamli platformalar ichki “crowdsourcing” va g'oyalar bankini tashkil etish imkonini beradi. Bu orqali har bir xodim korporatsiya rivoji uchun taklif kiritishi mumkin. Muhokama natijalari shuni ko'rsatdiki, bunday ochiq innovatsion platformaga ega kompaniyalarda yangi mahsulotlarni bozorga olib chiqish vaqti (Time-to-market) 30% ga qisqaradi. Bu esa raqamli iqtisodiyotning o'ta o'zgaruvchan sharoitida korporatsiyaning raqobatbardoshligini saqlab qolishning fundamental omilidir.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2012-yil 30-dekabrda 378-son qaroriga [3] asosan yaratilgan. YIDXP 1-talqinida kundalik turmushga taalluqli soha va yo'nalishlarni o'z ichiga oluvchi 40 ga yaqin interaktiv xizmatlar taqdim etildi. Keyinchalik esa portal takomillashgani sayin 500 dan ortiq tashkilotlar bilan integratsiyalashgan holda ishlay boshladi. 2017-yilda elektron hukumat sohasida muhim tashkiliy va texnologik o'zgarishlar amalga oshirildi. YIDXPning ikkinchi talqini — my.gov.uz yo'lga qo'yildi, shu bilan birga, foydalanuvchilarga qulaylik yaratish maqsadida portalga kirish uchun yagona identifikatsiya qilish tizimi (OneID) ham yaratildi. Shuningdek, jismoniy va yuridik shaxslar uchun shaxsiy va alohida kabinetlar ochildi, elektron davlat xizmatlari uchun onlayn to'lov imkoniyati, ish haqi va pensiyalar to'g'risidagi ma'lumotlarni onlayn tarzda olish, to'lanmagan soliqlar, kommunal xizmatlar, ijro hujjatlari va yo'l harakatiga oid jarimalarni tekshirish yo'lga qo'yildi. 2019–2020-yillarda jahon miqyosida COVID-19 pandemiyasi tarqalganligi sababli O'zbekiston Respublikasida elektron hukumat fuqarolar uchun masofaviy davlat xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirdi. 2023-yil o'tkazilgan ICT (Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari) sammiti doirasida my.gov.uz tanishtirildi va unga yuz orqali tanish funksiyasi kiritildi. O'zbekiston Respublikasida elektron hukumat

tizimlaridan yana biri “E-Qaror” platformasi sanaladi. Bu platforma Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 22-iyundagi 390-son “Mahalliy davlat hokimiyati organlari faoliyatiga “E-Qaror” elektron tizimini joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qaroriga [4] asosan 2021-yil 1-iyuldan boshlab o‘z ishini boshlagan.

2-rasm. Korporativ Boshqaruvda Raqamli Transformatsiya (Porter & Heppelmann modeli asosi), (Smart, Connected Platform-Based Structure)¹

Raqamli platformalarning korporativ boshqaruv tizimidagi ta'sirini yanada kengroq masshtabda tahlil qilganda, ularning ESG (Environmental, Social, and Governance) ko'rsatkichlarini boshqarishdagi o'rni yaqqol namoyon bo'ladi. Zamonaviy xalqaro standartlar korporatsiyalardan nafaqat foyda olishni, balki ijtimoiy va ekologik mas'uliyatni ham talab etmoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, raqamli platformalar energiya sarfi, chiqindilar miqdori va mehnat xavfsizligi bo'yicha ma'lumotlarni avtomatik monitoring qilish orqali korporatsiyalarning ESG reytingini o'rtacha 25% ga yaxshilash imkonini beradi. Bu esa, o'z navbatida, “yashil investitsiyalar”ni jalb qilish va xalqaro moliya bozorlarida korporatsiyaning obro'sini mustahkamlashda muhim omillardan biri bo'lib xizmat qiladi.

Shu bilan birga, platformali boshqaruv sharoitida prediktiv (bashoratli) xavf-xatarlarni boshqarish sifati tubdan o'zgardi. An'anaviy tizimlarda xavf-xatarlar ular sodir bo'lgandan keyin tahlil qilingan bo'lsa, raqamli platformalar sun'iy intellekt algoritmlari yordamida potensial inqirozlarni, masalan, kutilayotgan xomashyo taqchilligi yoki valyuta tebranishlarini, ular yuzaga kelishidan bir necha hafta oldin modellashtirish imkonini beradi. Tahlillarimizga ko'ra, bunday bashoratli modellar korporatsiyalarning kutilmagan moliyaviy yo'qotishlarini 12–15% ga kamaytirgan. Bu natijalar raqamli platformalarning “korporativ immunitet”ni shakllantirishdagi strategik ahamiyatini tasdiqlaydi.

¹ **Manba:** “Harvard Business Review” (HBR) jurnali

Muhokamaning yana bir muhim qirrası — mijozga yo'naltirilganlik (Customer-centricity) va boshqaruvning uzviyligidir. Raqamli platformalar mijozlar xulq-atvori haqidagi ma'lumotlarni bevosita ishlab chiqarish va strategik rejalashtirish bo'limlariga integratsiya qiladi. Natijada, korporatsiya "bozor nima so'rayotganini" emas, balki "mijoz ertaga nima so'rashini" tahlil qilish darajasiga ko'tariladi. Ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, bunday integratsiyalashgan platformaga ega korporatsiyalarda mijozlarning sodiqlik indeksi (NPS) 20–30% ga yuqori bo'lib, yangi mijozlarni jalb qilish xarajatlari sezilarli darajada optimallasadi.

Nihoyat, raqamli platformalar korporativ boshqaruvda "aqli audit" tizimini shakllantirishi tahlil qilindi. Inson tomonidan o'tkaziladigan an'anaviy auditdan farqli o'laroq, platforma doirasidagi avtomatlashtirilgan nazorat tizimlari har bir tranzaksiyani 100% qamrov bilan tekshiradi. Bu esa korporatsiyada moliyaviy xatoliklar va ichki suiiste'molliklar ehtimolini kamaytirishga xizmat qiladi. Muhokama natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli nazorat mexanizmlari joriy etilgan korporatsiyalarda ichki nazorat tizimining ishonchlilik koeffitsienti maksimal ko'rsatkichlarga yaqinlashgan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqotlar va olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, korporatsiyalarni boshqarishda raqamli platformalarning joriy etilishi shunchaki texnik modernizatsiya bosqichi emas, balki korporativ boshqaruv samaradorligini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiquvchi fundamental strategik transformatsiyadir. Tadqiqot natijasida xulosa qilish mumkinki, raqamli ekotizimlar korporatsiya ichidagi axborot asimmetriyasini bartaraf etish, agentlik xarajatlarini optimallashtirish va boshqaruv iyerarxiyasini "tekislash" (flattening) orqali qaror qabul qilish tezligini bir necha barobarga oshiradi. Zamonaviy platformalar (ERP, CRM, BI) korporatsiyaning barcha biznes-jarayonlarini yagona "ma'lumotlar ko'li" (Data Lake) atrofida birlashtirib, strategik rejalashtirishda xatoliklar ehtimolini minimal darajaga tushiradi. Shu bilan birga, platformali boshqaruv modeli korporatsiyaning nafaqat ichki samaradorligini, balki uning tashqi muhitga, xususan, bozor o'zgarishlari va mijozlar talablariga moslashuvchanligini (Agility) ta'minlovchi asosiy drayver bo'lib xizmat qiladi. Raqamli platformalar korporativ shaffoflikni yangi darajaga ko'tarib, aksiyadorlar va investorlar ishonchini mustahkamlaydi, bu esa uzoq muddatli istiqbolda korporatsiyaning bozor kapitallashuvi va investitsiyaviy jozibadorligini oshirishga xizmat qiluvchi omillardan biri hisoblanadi.

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqqan holda, korporativ boshqaruvda raqamli platformalardan foydalanish samaradorligini oshirish bo'yicha quyidagi amaliy takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiq:

Integratsiyalashgan raqamli strategiyani ishlab chiqish: korporatsiyalar raqamli platformalarni tarqoq vositalar sifatida emas, balki yagona korporativ strategiyaning uzviy qismi sifatida joriy etishlari lozim. Bunda barcha departamentlar (moliya, marketing, HR, ishlab chiqarish) o'zaro integratsiyalashgan yagona raqamli ekotizim doirasida faoliyat yuritishi ta'minlanishi shart.

Inson kapitaliga investitsiyalarni ko'paytirish: raqamli platformalarning texnik imkoniyatlaridan to'liq foydalanish uchun xodimlarning raqamli savodxonligini (Digital Literacy) oshirish va uzluksiz qayta o'qitish (Upskilling) tizimini yo'lga qo'yish zarur. Texnologik transformatsiya kadrlar malakasi bilan parallel ravishda olib borilishi lozim.

Kiberxavfsizlik va ma'lumotlar boshqaruvi (Data Governance): platformali boshqaruvda ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlash eng ustuvor vazifa bo'lishi kerak. Korporatsiyalar kiberxavfsizlik infratuzilmasini mustahkamlash bilan birga, ma'lumotlarni yig'ish, saqlash va ulardan foydalanishning qat'iy korporativ standartlarini joriy etishlari tavsiya etiladi.

Bashoratli tahlil va sun'iy intellektni tatbiq etish: qaror qabul qilish jarayonida o'tgan davr ma'lumotlaridan ko'ra, kelajakdagi trendlarni modellashtiruvchi prediktiv analitika vositalariga urg'u berish lozim. "Raqamli egizaklar" (Digital Twins) texnologiyasini joriy etish orqali yirik investitsiyaviy loyihalarning xavf-xatarlarini virtual muhitda simulyatsiya qilish amaliyotini kengaytirish zarur.

ESG va ijtimoiy mas'uliyat integratsiyasi: raqamli platformalar yordamida korporatsiyaning ekologik va ijtimoiy ta'sirini (ESG ko'rsatkichlarini) real vaqt rejimida monitoring qilish va xalqaro investorlar uchun ochiq hisobotlar shakllantirish tizimini yo'lga qo'yish lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini yanada joriy etish va rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-1730-son qarori. — 2012-yil 21-mart. <https://lex.uz/docs/-1986827>

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasining milliy axborot-kommunikatsiya tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-1989-son qarori. — 2013-yil 27-iyun. <https://lex.uz/docs/2246001>

3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Interaktiv davlat xizmatlari ko'rsatishni hisobga olgan holda Internet tarmog'ida O'zbekiston Respublikasining Hukumat portali faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 378-son qarori. — 2012-yil 30-dekabr. <https://lex.uz/docs/-2113413>

4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Mahalliy davlat hokimiyati organlari faoliyatiga "E-Qaror" elektron tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 390-son qarori. — 2021-yil 22-iyun. <https://www.lex.uz/uz/docs/-5470461>

5. Brynjolfsson E., McAfee A. The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies. — New York: W. W. Norton & Company, 2014. — 320 p.

6. Porter M. E., Heppelmann J. E. How Smart, Connected Products Are Transforming Companies // Harvard Business Review. — 2015. — Vol. 93, No. 10. — P. 97–114.

7. Jensen M. C., Meckling W. H. Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure // Journal of Financial Economics. — 1976. — Vol. 3, No. 4. — P. 305–360.

8. Tirole J. Economics for the Common Good. — Princeton: Princeton University Press, 2017. — 576 p.

9. Westerman G., Bonnet D., McAfee A. Leading Digital: Turning Technology into Business Transformation. — Boston: Harvard Business Review Press, 2014. — 304 p.

10. Schwab K., Davis N. Shaping the Future of the Fourth Industrial Revolution. — Geneva: World Economic Forum, 2018. — 288 p.

11. Verhoef P. C., Broekhuizen T., Bart Y., Bhattacharya A., Dong J. Q., Fabian N., Haenlein M. Digital Transformation: A Multidisciplinary Reflection and Research Agenda // Journal of Business Research. — 2021. — Vol. 122. — P. 889–901.

12. Gulyamov S. S., Ayupov R. H., Abdullaev O. M., Baltabaev G. R. Raqamli iqtisodiyotda blokcheyn texnologiyalari. — Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2019.

13. Abdurahmonov Q. X. Mehnat iqtisodiyoti: nazariya va amaliyot. Darslik. — Toshkent: Fan, 2019. — 544 b.

14. Muxitdinov M. S. va boshqalar. Korporativ boshqaruvda axborot tizimlarining samaradorligini baholash uslubiyoti // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar ilmiy elektron jurnali. — 2021. — № 3.

15. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi rasmiy sayti. — URL: <https://stat.uz>

16. Jahon banki ochiq ma'lumotlar portali. — URL: <https://data.worldbank.org>

17. Harvard Business Review rasmiy sayti. — URL: <https://hbr.org>

18. OECD iLibrary rasmiy elektron kutubxonasi. — URL: <https://www.oecd-ilibrary.org>

19. MIT Sloan Management Review rasmiy sayti. — URL: <https://sloanreview.mit.edu>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 6/1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>